

Kdaj je to zgodaj?

Takoj od rojstva dalje? Po tretjem mesecu? Pri šestih? Ob prvem letu? In kdaj rečemo »dovolj zgodaj«? Če začnemo pred tretjim letom? Ali vsaj kako leto pred vstopom v šolo? In kdaj je pozno ali celo prepozno?

Zdravniki v razvojnih ambulantah včasih vzdihnemo: »Ko bi bil tega otroka videl prej!«. Pa imamo kakšno zagotovilo, da bi bilo potem res kaj drugače? Včasih se vprašamo, ali smo se vmešali prezgodaj.

Veliko dilem in vprašanj se poraja ob tem. Vse več znanstvenih raziskav se ukvarja s to temo. Počasi se razvija mnenje, naj bi **vsaj z nekaterimi ukrepi začeli čim prej po rojstvu**. Tako skušajo otrokom, ki so se rodili prezgodaj, že v porodnišnici urediti okolje čim bolj podobno tistemu v maternici. Potrudijo se tudi, da starši navežejo stik z otrokom, ki ga včasih po več tednov ne morejo stisniti v naročje. Drugi otroci se rodijo normalno ob roku, pa se že takoj opazi, da je z njimi nekaj narobe. V takem primeru pogosto ni otrok tisti, ki rabi hitro pomoč, pač pa starši. Res je, da se mora vsakdo zjokati sam, ampak je lažje, če ti kdo ponudi ramo, da se nanjo nasloniš.

Na nič kaj bolj trdnih tleh ne stojimo, ko se pogovarjamo o obravnavi. **S kakšno obravnavo**

Ne samo pri nas, tudi drugod po svetu se vse pogosteje govori o zgodnji obravnavi. Ampak kdaj je to zgodaj?

naj začnemo? S fizioterapijo? Naj otrok takoj, ko dobi diagnozo, ki vključuje razvojni zaostanek, dobi posebni učni program? Kdaj naj se vključi logoped? In kdaj psiholog? Katere metode bi uporabili? Morda pa starši rabijo predvsem podporo? Ali pa pomoč pri ureditvi socialnih pravic?

Res običajno govorimo o obravnavi, a meni je bližje izraz pomoč. Otrok in družina imajo težave in potrebujejo pomoč. Kaj pa, kadar starši otrokovih težav ne vidijo? Ali pa gre le za znake, ki nakazujejo razvojni zaostanek? Takrat pa smo pogosto v stiski zdravniki, ali pa vzgojiteljice, učiteljice, znanci. Kaj povedati? Kdaj, koliko in kako? Ali so naša opažanja res zanesljiva? Če se stvari razvijajo, se bo morda kaj samo razrešilo in bi kakršenkoli ukrep, ki bi porušil mir staršev, otroku škodil bolj kot razvojna motnja?

Najlažje je, kadar je diagnoza jasna. Takrat stojimo na dokaj trdnih tleh in tudi oblike pomoči so bolj definirane. Lažje govorimo o prognozi. Starši lahko poiščejo družine, ki se soočajo s podobnimi problemi, si pomagajo med sabo. Žal pa gre dostikrat za razvoj-

ni zaostanek »kar tako«. Opravimo cel kup preiskav, pa vseeno ne moremo staršem razložiti, zakaj njihov otrok ni tak kot drugi. Več let mine, preden lahko kaj rečemo o prihodnosti.

Zato je **naša dolžnost, da čim prej postavimo čim bolj natančno diagnozo**. Šele potem lahko naredimo plan najbolj ustrezne pomoči. Pri tem je vedno treba upoštevati tudi družino, v kateri otrok živi, in njihovo okolje. Ljudje smo različni in živimo v različnih razmerah. To, **kar zmore ena družina, je lahko za drugo prehud napor**. Eni najdejo veliko pomoči v okolici, drugi ostanejo sami.

Veliko je vprašanj, ki se nam odpirajo. In veliko je ljudi, ki delujemo na področju zgodnje obravnave. Ne samo timi v zdravstvenih domovih. Mi imamo pretežno diagnostično, posvetovalno in terapevtsko vlogo. Tu so tudi ljudje, s katerimi ti otroci živijo. V prvem letu je to predvsem družina, z vstopom v vrtec pa tudi vzgojiteljice in drugo osebje. Prav ljudje, ki z otrokom živijo dan za dnem, ga najbolj poznajo, in bi zato morali biti enakovredni partnerji pri vseh odločitvah ■

Najlažje je, kadar je diagnoza jasna. Takrat stojimo na dokaj trdnih tleh in tudi oblike pomoči so bolj definirane. Lažje govorimo o prognozi. Starši lahko poiščejo družine, ki se soočajo s podobnimi problemi, si pomagajo med sabo.